

Helsingin kaupunginkirjasto
Valtakunnallinen kehittämistehtävä

TOIMINTASUUNNITELMA 2022

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Painopisteitä 2022	2
3. Kansallinen yhteistyö	3
Taustaa	3
Yhteistyö keskeisimpien toimijoiden kanssa	4
Ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen	5
4. Kirjastot.fi-palvelukokonaisuus	6
Biblioteken.fi	6
Digi.kirjastot.fi	7
Frank-monihaku/Söksam	8
eKirjasto	9
Kirjasampo	10
Kirjasampo.fi/Sivupiiri	11
Kirjastohakemisto	12
Kirjastokaista	12
Tiedonhaun kokonaisuus	15
Musiikkipalvelut	16
Ammattipalvelut	18
5. Viestintä	19
6. Kansainvälinen viestintä	20
7. Kaukopalvelu	21

1. Johdanto

Lain yleisistä kirjastoista mukaan (29.12.2016/1492) ”Yleisten kirjastojen toiminnan tasapuoliseksi tukemiseksi valtakunnallisella kehittämistehtävällä toteutetaan yleisten kirjastojen yhteisiä palveluja ja edistetään yleisten kirjastojen keskinäistä yhteistoimintaa” (7 §).

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen yleisistä kirjastoista (660/2017) mukaan Helsingin kaupunginkirjasto on vastannut Valtakunnallisesta kehittämistehtävästä 1.1.2018 alkaen.

Valtakunnallinen kehittämistehtävä (VAKE) on organisoitu Helsingin kaupunginkirjastossa Valtakunnallisille kehittämispalveluille. Se tuottaa kirjastojen yhteisiä verkko- ja viestintäpalveluita sekä edistää kirjastojenvälistä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä ja vastaa valtakunnallisesta kaukopalvelusta.

VAKE on myös vahva verkostotoimija, kehittäjä ja kirjastojen yhteinen tuki. Sadat ammattilaiset osallistuvat VAKE:n palvelujen tuottamiseen – ja hyötyvät niiden käytöstä itsekkin. VAKE:lla on suuri rooli esimerkiksi alusta- ja rajapintapalvelujen tarjoajana ja toisaalta erilaisten laadukkaiden verkkosisältöjen tuottajana.

2. Painopisteitä 2022

Kirjastot.fi-palveluiden kehittäminen:

- Julkaistaan uusi Kirjastot.fi ja uusi Kirjastohakemiston käyttöliittymä, uudistetaan Makupalat.fi, käynnistetään Fono.fi-palvelun uudistaminen sekä toteutetaan mahdollisuuksien mukaan uudistuksia mm. Kirjasampoon, Digiin ja eKirjastoon.
- DevOps-toiminnan jaksokehitystyömallin vakiinnuttaminen, palvelinympäristön ja sovellusten hallinnan optimointi, teknisen kehittämisvelan umpeenkurominen.
- Toteutetaan keskitetty Annif-ratkaisu ja pyritään ottamaan Annif-käyttöön mm. Kysy kirjastonhoitajalta –palvelussa.
- Jatketaan Kirjasammon sisältöjen tuonnin edistämistä Finna.fi:hin, mahdollisesti myös muiden palveluiden osalta.
- Saavutettavuuskorjaukset ja uudistukset toimeenpannaan niihin Kirjastot.fi-verkkopalveluihin, jotka eivät ole vielä täysin saavutettavia.
- Suljetaan vuoden lopussa Frank-Monihaku sekä Aparaattisaari.fi-peli.
- Koronaepidemian jatkuessa on edelleen syytä varautua poikkeustilanteisiin. Verkkopalvelutuotannon ja -palveluiden toimivuus on varmistettava näissä tilanteissa kaikin tavoin.

Kirjastoammattillisen asiakaskokemuksen parantaminen:

- Uuden Kirjastot.fi-sivuston myötä kirjastoille suunnattu sisältö on saavutettavaa ja helpommin löydettävissä sekä aiheittain hahmotettavissa, samoin sisältöjen tilaaminen selkeytyy.
- Uudistetaan Kirjastot.fi:n viestintäkanavat (uutiset, tiedotteet, työpaikka- ja koulutusilmoitukset) nykyistä paremmin alan tiedotusta palveleviksi.
- Varmistetaan valtakunnallisesti merkittävän tiedon leviäminen myös AKE-kirjastojen ylläpitämien viestintäkanavien kautta
- Edistetään Kirjastot.fi:n työvälineiden ja sisältöjen nykyistä parempaa hyödyntämistä alan tiedotuksessa.

Kansallinen yhteistyö:

- Tuki kansallisille hankkeille ja työryhmille: erityisesti kuntien yhteinen e-kirjasto –hanke, Yleisten kirjastojen neuvosto sekä sen tekijänoikeusryhmä ja metatietotyöryhmä, metatiedon selvitystyö, kaukopalvelun kehittäminen sekä Finna-palveluympäristön rakentaminen Finna-vision mukaisesti.
- Virtuaalisten yhteydenpitotapojen ja viestinnän avulla säilytetään yhteys kirjastokenttään, kun matkustaminen jää todennäköisesti selvästi vähäisemmäksi kuin aikaisempina vuosina.

3. Kansallinen yhteistyö*Taustaa*

Valtakunnallinen kehittämistehtävä toteuttaa kansallista yhteistyötä kirjastoverkon eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötä tehdään mm. osana Kirjastot.fi palvelukokonaisuutta, sekä osallistumalla kansallisten työryhmien ja verkostojen toimintaan, ja viestimällä valtakunnallisesti eri toimijat ja sektorit huomioiden.

Valtakunnallista kehittämistehtävää operoiva Valtakunnalliset kehittämispalvelut panostaa yhteistyöhön kaikkien yleisten kirjastojen, muiden kirjastosektoreiden, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä aluehallintovirastojen kanssa. Kirjastopalveluissa tarpeellisia työmenetelmiä ja -välineitä kehitetään osana kansallista yhteistyötä.

Alla on erikseen mainittu keskeisimpiä. Muita sidosryhmiä ja yhteistyökumppaneita ovat mm. kirjasto- ja tekijänoikeusjärjestöt, kirja- ja kustannusala, tiedolla johtamisen verkosto, kunnat, Kuntaliitto, alan koulutusorganisaatiot ja oppimisympäristöt, täydennyskoulutuksen toimijat, sekä korkeakoulu-, AMK- ja erikoiskirjastot.

Yhteistyö keskeisimpien toimijoiden kanssa

Alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot

VAKE järjestää sovitun käytännön mukaisesti AKE-linjakokouksia (OKM, Aluehallintovirastot, alueellista kehittämistehtävää hoitavat kirjastot) kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä. AKE- ja VAKE-kirjastojen johdon kokous toteutetaan syksyn AKE-linjakokouksen jälkeen. Valtakunnallinen kehittämistehtävä on myös mukana kirjastojen yhteisen verkko-oppimisalusta Libopin toimituskunnassa vastuualueenaan valtakunnallinen viestintä. AKE-kirjastojen kanssa tehdään myös muuta viestinnällistä yhteistyötä, sekä osallistutaan verkoston kokouksiin mm. osaamisen kehittämiseen liittyen.

Aluehallintovirasto

AVI:n kanssa tehdään mm. viestintäyhteistyötä sekä kirjastoalan koulutukseen ja tiedolla johtamisen liittyvää yhteistyötä.

Finna-yhteistyö, Kansalliskirjasto

VAKE on mukana rakentamassa Finna-palveluympäristöä Finna 2025 -vision mukaan. Vision tavoitteet ohjaavat myös Kirjastot.fi-palveluiden kehittämisen linjauksia ja Kirjastot.fi-palvelut asemoidaan osaksi Finna-kokonaisuutta. Se on entistä tärkeämpi jakelualusta Kirjastot.fi-sisällöille ja -datalle.

Vuoden 2022 aikana jatketaan toimia, joilla edistetään Kirjastot.fi-sisältöjä ja -datan indeksointia Finna.fi:hin sekä toteutetaan muita tapoja sisältöjen näyttämiseksi Finnan hakutuloksessa. Tämä vaatii ennen kaikkia resursointia vaadittavaan rajapintatyöhön sekä metatiedon yhteensopivuuteen hiomiseen. Työ alkoi Kirjasammosta vuonna 2021 yhteistyössä Finna-tiimin kanssa. Vuoden 2022 aikana ratkotaan edelleen myös Kirjasammon metatietoelementteihin liittyviä tekijänoikeuskysymyksiä alan toimijoiden kanssa. Muiden Kirjastot.fi-palveluiden, kuten Kirjastokaistan, eKirjaston ja Makupalojen, Finna-näkyvyyttä viedään eteenpäin mahdollisuuksien mukaan Kirjasammon jälkeen.

VAKE on mukana kehittämässä Finna-verkkokirjastoa yleisten kirjastojen asiakaskäyttöliittymänä yhdessä Kansalliskirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Finna-asiakasliittymiin tarjotaan Kirjastot.fi-palveluista laadukasta sisältöä, ja sisältöjen esittämistapaa kehitetään entistä asiakaslähtöisemmäksi. Finna Luokkahuone ja avoimet oppimateriaalit avaavat uusia tapoja tarjota Kirjastot.fi-sisältöjä koulumaailmaan.

Kansalliskirjaston kanssa toteutetaan yhteistyössä myös Finna-viestintää, koulutusta ja tapahtumien järjestämistä. Educa 2022 –messuilla on yhteinen näyttelyosasto Finna Luokkahuoneen, Kirjastot.fi:n ja Monikielisen kirjaston palvelujen esittelylle. VAKE edustaa YKN:n valtuuttamana yleisiä kirjastoja Finna-konsortiorhyhmässä.

Kaukopalvelun kehittäminen

VAKE tukee kaukopalvelun kansallisen kehittämisen hankkeita mm. yhteistyössä Varastokirjaston kanssa.

Metatieto

VAKE:n edustaja kuuluu Yleisten kirjastojen neuvoston metatietotyöryhmään sekä Kansalliskirjaston Melindan ja kuvailutyön ohjausryhmään. VAKE ja Turun kaupunginkirjasto yhteistyössä Kansalliskirjaston kanssa toteuttavat vuoden 2022 aikana kaikkia yleisten kirjastojen kokoelmatietokantoja koskevan selvityksen, jonka pohjalta laaditaan yleisten kirjastojen tiekarttaa kohti Kansalliskirjaston Metatietovisiota.

Kirjasammon toimittaja on kaunokirjallisuuden kuvailutermeistä päättävän Kauno-ryhmän jäsen.

Tilastotyöryhmä

Yhteistyö AVI:n vetämän valtakunnallisen tilastotyöryhmän kanssa jatkuu 2022. VAKE:n edustaja kuuluu ryhmään ja vastaa Tilastot.kirjastot.fi-palvelusta.

Yleisten kirjastojen neuvosto

Jatketaan yhteistyötä yleisten kirjastojen neuvoston kanssa ja osallistutaan neuvoston työvaliokuntaan. VAKE:n edustaja toimii vetäjänä neuvoston tekijänoikeustyöryhmässä.

Yleisten kirjastojen digimediahanke, kuntien yhteinen eKirjasto

VAKE on ollut hankkeessa mukana aktiivisesti alusta asti, osallistumalla mm. hankkeen ohjausryhmään, sekä tukemalla hankkeen viestintää. Yhteistyö jatkuu myös jatkohankkeessa, erityisesti teknisen selvitys- ja määrittelytyön tiimoilta sekä viestinnässä.

Yleisten kirjastojen konsortio

VAKE osallistuu asiantuntijana Yleisten kirjastojen konsortion ohjausryhmän kokouksiin sekä toimii muutenkin yhteistyössä konsortion kanssa erityisesti Ekirjastot.kirjastot.fi-palveluun ja viestintään liittyen.

Ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen

Valtakunnallisen kehittämistehtävän kansalliseen toimintaan tulee vuoden 2022 aikana uusi tehtäväkokonaisuus, ammatillisen tutkimustiedon tuottaminen kirjastokentän tarpeisiin. Tutkittava asiakokonaisuus sovitaan yhteistyössä OKM:n, aluehallintovirastojen ja yleisten kirjastojen neuvoston kanssa vuoden 2021 aikana.

Pienten kirjastojen esille nousseet tarpeet liittyen tiedon jakamiseen ja valtakunnallisten verkostojen luomiseen huomioidaan myös osana kansallista yhteistyötä. Kokeillaan pienille kirjastoille suunnatun uutiskirjeen toimivuutta vuoden 2022 aikana.

4. Kirjastot.fi-palvelukokonaisuus

Biblioteken.fi

Under år 2022 fortsätter upprätthållandet, utvecklandet och marknadsföringen av den svenskspråkiga webbplatsen www.biblioteken.fi och de andra gemensamma svenskspråkiga webbtjänsterna vid Biblioteken.fi, samt samarbetet med de tvåspråkiga biblioteken med regionala utvecklingsuppdrag och andra bibliotek på svensk- och tvåspråkiga orter.

Konceptförnyelsen av Kirjastot.fi/Biblioteken.fi slutförs under året. Vi fortsätter med att utveckla webbplatsen Biblioteken.fi och våra svenskspråkiga tjänster, också med tanke på tillgängligheten.

Arbetet med att flytta Biblioteksregistrets användargränssnitt på API V4 och smärre ändringar i layouten, som påbörjades år 2021, slutförs i början av året. I samband med det kontrolleras också det svenskspråkiga gränssnittet och dess tillgänglighet.

Innehållsproduktion

Under året fortsätter vi med att producera innehåll till de svenskspråkiga tjänsterna.

På **Bibliotekskanalen** fortsätter vi med produktionen och marknadsföringen av svenskspråkiga program. Bl.a. filmas det virtuella tre-dagars evenemanget Bokkarusellen i januari. I Fokus-artiklar publiceras också under år 2022.

Arbetet med att gå igenom **Länkbiblioteket**, reparera trasiga länkar, ta bort föråldrade länkar och sätta till nya länkar fortsätter. Under året kommer vi speciellt att koncentrera oss på att sätta in nya länkar i kategorin Historia. Vi gör också nya länksamlingar om aktuella teman.

I **Fråga bibliotekarien** fortsätter svarandet på frågorna som tidigare, också nya svarare välkomna och vi att gå igenom och uppdatera de gamla svenskspråkiga svaren.

År 2021 översatte vi till svenska och publicerade ett antal **skivhyllor** (presentationer av skivor av svenska artister) i Musiikkikirjastot.fi. År 2022 kommer vi att fortsätta med översättningen av skivhyllor till svenska.

För bibliotekens webbsidor erbjuder vi följande svenskspråkiga innehåll:

- Uppgifter om biblioteken från Kirkanta (kontaktuppgifter, öppethållningstider, information om tjänster, m.m.)
 - Boksamos och Sidospårs boktips och bokhyllor, nyaste inlägg från bokbloggar, litteraturevenemangskalender
 - Inbäddningsmöjlighet för alla videor som Bibliotekskanalen producerar
 - Nyaste samlingarna och länkarna från Länkbiblioteket
 - Nyaste samlingarna och nyaste svaren från tjänsten Fråga bibliotekarien, Fråga bibliotekarien frågeformulär
 - Mall för informationssökningsida för Finna-biblioteken, med innehåll från våra tjänster och länkar till viktiga informationskällor.

Information, marknadsföring och samarbete

Biblioteken.fi informerar om aktuella ärenden inom biblioteksbranschen och synliggör den svenskspråkiga biblioteksverksamheten i Finland. Biblioteken.fi synliggör också de finländska biblioteken i Sverige och i övriga Norden. I samarbete med biblioteken erbjuds de svenskspråkiga tjänsterna kommunernas invånare och skolor.

Vi fortsätter med att sprida information om och erbjuda handledning och skolning i användningen av de svenskspråkiga tjänsterna. Under hösten 2022 kommer vi speciellt att informera om den förnyade webbplatsen Biblioteken.fi.

Biblioteken.fi informerar på svenska förutom om de egna tjänsterna också om aktuella projekt och kampanjer, evenemang, utbildningar och annat som är aktuellt inom biblioteksbranschen. År 2021 började nyhetsbrevet "Kirjastouutisia maailmalta" utkomma varannan vecka på Kirjastot.fi. De här nyhetsbrevet har översatts till svenska och publicerats på Biblioteken.fi med rubriken Biblioteksnyheter från världen. De här nyhetsbrevet kommer också år 2022 översättas och publiceras på Biblioteken.fi.

I samband med konceptförnyelsen kommer våra nuvarande informationskanaler (nyheterna och Fackkalendern) och Fortbildningskalendern på webbplatsen Biblioteken.fi att förnyas.

Våra svenskspråkiga informationskanaler på de sociala medierna är:

- Biblioteken.fi:s, Boksamos och Sidospårs Facebook-sidor
- Facebook-gruppen Svensk biblioteksarbete i Finland där biblioteksanställda i Svenskfinland också kan diskutera med varandra
- Biblioteken.fi:s Twitter-konto.

Under året produceras tre nya broschyrer på finska och svenska:

- En broschyr om den förnyade webbplatsen Kirjastot.fi –Biblioteken.fi för bibliotekspersonal
- En broschyr om de nationella webbtjänster, som kan användas via det egna biblioteket: Biblioteken.fi, Finna.fi, osv.
- En presentation av de nationella tjänsterna riktad till lärare.

Vid behov produceras också annat marknadsföringsmaterial. Materialet samlas i Biblioteken.fi:s materialbank och biblioteken informeras om materialet.

Planeraren för Biblioteken.fi deltar i olika arbetsgrupper och samarbetsformer, så som Svenska samarbetsgruppen för utvecklingsuppdrag, med deltagare från tvåspråkiga bibliotek med utvecklingsuppdrag och Regionförvaltningsverket, samt håller kontakt med andra centrala aktörer så som FSBF. Också samarbetet med de andra planerarna vid enheten Nationella utvecklingstjänster fortsätter.

Digi.kirjastot.fi

Digi-palvelu kokoa yleisten kirjastojen digitoiman aineiston yhteen palveluun, jonka kautta aineistoilla on myös Finna-näkyvyys. Palvelu sisältää tällä hetkellä 403 kokoelmaa ja noin 9700 yksittäistä aineistoa, mm. lehtiartikkeleita, valokuvia, kirjeitä ja äänitteitä.

Toiminta vuonna 2022

Vuoden 2021 aikana oli tarkoitus parantaa Digi-palvelun toimintaa, sekä toteuttaa käytettävyyttä parantavia toimenpiteitä. Työlistalla olivat mm. käyttöliittymän toiminnallisuuksien parantaminen ja tekijänoikeusohjeistuksen saaminen osaksi palvelua. Teknisiä uudistuksia ei palveluun toteutettu vuoden 2021 aikana, koska tekniikkatiimin työpanos jouduttiin keskittämään muihin tehtäviin. Tekijänoikeusohjeistus kirjastoille digitointiin ja aineiston julkaisemiseen liittyen sen sijaan valmistui, ja liitettiin osaksi palvelun julkista käyttöliittymää.

Vuoden 2022 osalta Digi-palvelun uudistuksia joudutaan edelleen siirtämään. Tekniikkatiimin työpanos suuntautuu Kirjastot.fi –portaalin uudistukseen, sekä muiden Kirjastot.fi palveluiden kiireellisiin uudistustarpeisiin, joita ovat esimerkiksi palvelujen saavutettavuusvaatimusten toteuttaminen.

Vuonna 2022 Digi-palvelun toiminta pyritään takaamaan ja välttämättömät päivitykset hoitamaan. Neuvontaa palvelun käyttöön annetaan edelleen, sekä vastataan asiakkailta tuleviin palautteisiin. Lisäksi kirjastojen on mahdollista liittyä palvelun käyttäjiksi entiseen tapaan, ja saada käyttäjätunnukset palveluun.

Mikäli tekniikkatiimin työtilanne mahdollistaa, listalla olevat uudistustarpeet ovat seuraavat:

- Käyttöliittymän toiminnallisuuden parannukset
- Palvelun käyttöliittymä vaatii toiminnallisia parannuksia. Näitä ovat mm.:
- haun korvaaminen paremmin toimivalla hakumoottorilla
- karttanäkymän selkeyttäminen ja nopeuttaminen
- lisenssivalitsimen käyttöönotto
- tutkitaan mahdollisuutta rajata käyttöoikeudet ja ylläpidon näkymä kokoelmakohtaisesti
- muut mahdolliset käytettävyyttä parantavat toimenpiteet, mm. tarvittavien lisäosien asennus ja testaus

Metatietojen yhtenäistäminen ja käyttöoikeustietojen yhtenäiset käytännöt

Päivitetään palvelun käyttöohjeet teknisten uudistusten jälkeen ja annetaan suositukset metatietojen yhtenäistämiseen. Pyritään siihen, että kaikkien aineistojen kohdalla ilmaistaan käyttöoikeustiedot selvästi. Neuvotellaan myös Finnan ylläpitäjien kanssa siirtyvien tietojen täydennystarpeista, jotta jo Finna-näkymässä olisi riittävät metatiedot vastaamassa asiakastarpeisiin.

Frank-monihaku/Söksam

Frank-monihaku hakee aineistoja noin 150 verkkokirjaston hakuliittymästä ja on ollut kaukopalvelutyössä keskeinen hakupalvelu. Finna-verkkokirjastot on liitetty monihakuun Finnan rajapintaa hyödyntäen.

Frank-monihaku suljetaan vuoden 2022 lopussa ja käyttäjät ohjataan Finna.fi-palveluun.

eKirjasto

Lähtötilanne

eKirjasto on palvelu, joka kokoaa yhteen käyttöliittymään kaikki yleisten kirjastojen tarjoamat e-aineistot. Palvelu uudistettiin kokonaisuudessaan vuosien 2020 - 2021 aikana, niin ulkoasultaan, kuin toiminnallisestikin.

Palvelun käyttö kasvoi tuntuvasti vuoden 2020 aikana, johtuen pandemian vaikutuksista kirjastojen käyttöön. Kirjastojen ollessa suljettuina ja myöhemmin rajoitetusti auki, asiakkaiden kiinnostus e-aineistoja kohtaan kasvoi, ja näkyi selkeänä kasvuna myös eKirjaston käytössä. Vuoden 2021 aikana, tilanteen normalisoituessa asiakasvirrat kääntyivät taas kirjastoihin, ja enenevässä määrin painetun aineiston käytön pariin. Asiakaskäyttäjymisen muutos näkyi myös eKirjaston käytössä. Vuoden 2021 alkupuolella eKirjaston käyttö oli vielä runsasta, mutta kevään jälkeen nähtiin käytön selkeää vähentyminen.

eKirjaston osalta tulee huomioida käynnissä oleva Digimedia-hanke, jonka tarkoituksena on toteuttaa yleisten kirjastojen yhteinen e-palvelu. eKirjastolle tämä tarkoittaa palvelun ylläpitoa siihen asti, kunnes uusi e-palvelu on käytössä. Tämä huomioiden eKirjastoa tulee kehittää vuoden 2022 aikana siten, että sen sitomaa henkilötyövoimaa voidaan keventää tuntuvasti vuoden aikana.

Toimenpiteet vuodelle 2022

Ylläpidon automatisoinnin kehittäminen

eKirjaston ylläpito sitoo edelleen henkilöresursseja tuntuvasti. Ylläpidon automatisoinnissa ei päästy vuoden 2021 aikana toteuttamaan niitä toimenpiteitä, jotka olivat suunnitelmassa. Syy viivästykseen johtui tekniikkatiimin työmäärästä, mm. Kirjastot.fi portaalin uudistuksen alkamisesta vuoden 2021 aikana.

eKirjastoon ei voida kuitenkaan sitoa enää samaa määrää henkilötyötunteja kuin pandemian aikana. Asiasanoitusta ja luokittelua on kevennettävä vuoden 2022 aikana. Asiakkaille tämä näkyy suppeampana asiasanoituksena, sekä luokittelun osalta laajempina asiakokonaisuuksina.

Ylläpitotyön keventämistä tukemaan tarvitaan vielä muutamia muutoksia palvelun toiminnallisuuteen, jotka on toteuttava vuoden 2022 aikana.

Toimenpiteet:

- Luovutaan omakustannekirjallisuuden asiasanoittamisesta ja luokittelusta. Omakustannekirjallisuutta tulee palveluun suuri määrä. Osa näistä teoksista on sellaisia, että kirjastot eivät ole niitä aktiivisesti valinneet kokoelmiinsa, vaan ne tulevat osana esim. Biblio-palvelun kokonaisuutta. Tavoitteena on ohjata omakustannekirjallisuus omaan luokkaansa ja tämän aineiston asiasanoituksessa turvataan automaattiseen asiasanoitukseen (Annif). Aineiston käsittelyyn ei käytetä jatkossa enää henkilötyötunteja. Teknisenä toimenpiteenä tarvitaan oma luokka omakustannekirjallisuudelle, ja automaattinen ohjaus näiden teosten osalta kyseiseen luokkaan.

- E-kirjojen ja äänikirjojen luokitukselta tehdään väljempi. Erityisesti tietokirjallisuuden osalta luodaan suurempia luokkakokonaisuuksia, jolloin automaattinen luokitus toimittajien tietojen pohjalta toimii paremmin. Teknisenä toimenpiteenä tämä vaatii ns. Bulk-editoriin aineiston luokittelutoiminallisuuden käyttöönottoa, jotta luokkarakennetta päästään muokkaamaan ja aineistojen siirtoja toteuttamaan.

Asiakaskokemuksen parantaminen

Vuoden 2021 toimintasuunnitelmassa olevat toimenpiteet ovat edelleen toteutuslistassa. Tärkeimpiä näistä ovat lisäsuodattamien käyttöönotto, sekä haun parantaminen, mm. mahdollistamalla tarkempi haku. Luokkakokonaisuuksien väljentäminen edellyttää sitä, että asiakkailta on lisäsuodattimet käytössä.

Toimenpiteet:

- Lisäsuodattamien käyttöönotto.
- Haun ja hakutulosten säätäminen.
- Mahdolliset muut toimenpidelistalla olevat tehtävät, mikäli tekniikkatiimin työaika on käytettävissä vuoden 2022 aikana näihin toimenpiteisiin
- Kirjasammon datan hyödyntäminen suomenkielisen kaunokirjallisuuden osalta.
- Tutkitaan mahdollisuutta tietueiden yhdistämiseen, jolloin käsiteltävää aineistomäärää saadaan pienenennettyä tuntuvasti.

Vuoden 2022 kehittämisen painopiste on ylläpitotyön keventäminen. Henkilötyötunneista palvelun ylläpidossa ei kokonaan voida luopua, mutta työmäärää tuntuva vähentäminen on toteutettava vuoden 2022 aikana.

Kirjasampo

Kirjasampo.fi-palvelussa työskentelee toimittaja, joka vastaa palvelun suomenkielisistä aikuisten kirjallisuuden sisällöistä tietokannassa ja verkkopalvelussa. Toimittaja arvioi ja suunnittelee verkkopalvelun kehittämistä, kouluttaa tarvittaessa kirjastohenkilöstöä ja muille sidosryhmiä sekä koordinoi yhteistyöprojekteja. Kirjastot.fi vastaa myös Kirjasammon lasten- ja nuortenkirjaosio Sivupiiristä, ruotsinkielisestä Boksampo-puolesta, palvelun tekniikasta ja graafisesta suunnittelusta.

Kirjasammon toimitus käsittelee tietokantaan saapuvat kaunokirjallisuuden uutustiedot ja tekee verkkopalvelusisältöä: artikkeleita, uutisia, kirjavinkkejä ja -listoja. Toimitus ylläpitää kotimaisten kirjablogeja listaa ja kirjallisuustapahtumien kalenteria. Toimittaja tilaa ulkopuolisilta kirjoittajilta laajoja, eri aiheita tarkastelevia kirjallisuusseitejä ja toimii niiden editorina. Tärkeimpänä tavoitteena verkkopalvelun sisällöntuotannolla on kirjastojen työntekijöiden ja asiakkaiden pitäminen valtakunnallisesti ajan tasalla sekä uuden että vanhemman kirjallisuuden sisällöistä, ajankohtaisista teemoista ja puheenaiheista.

Sosiaalisen median kanavista käytössä ovat Facebook, Twitter ja Instagram. 18.11.2021 Kirjasammolla on yli 3 720 Facebook-tykkääjää, yli 3 500 Twitter-seuraajaa ja yli 1 630 Instagram-seuraajaa. Lisäksi käytössä on Kirjasammon, Sivupiirin, Kirjastokaistan ja Kysy kirjastonhoitajalta - palvelun yhteinen kirjallisuusaiheinen uutiskirje, jolla on nyt 1790 tilaajaa.

Kirjasammon sisältöjä on mukana monissa paikallisissa verkkokirjastoissa (erityisesti Finna-kirjastojen kirjallisuussivuilla), joissa tulevat esiin Kirjasammon kirjavinkit, kirjallisuustapahtumien kalenteri, kirjahyllyt ja kirjablogilistan uudet päivitykset. Hyllyt ja teoskommentit mahdollistavat kirjastotyöntekijöille matalan kynnyksen osallistumisen, kuten myös Kirjasammon teostietojen täydentämistä varten tehty lomake. Jotkin kirjastot päivittävät alueensa kirjailijoiden tietoja itse suoraan Kirjasammon tietokantaan.

Kirjasampo tekee yhteistyötä toimitettujen sisältöjen osalta esim. Helmet-kirjastojen kanssa (lukuhaasteen hakuohje, Docventures-vinkit, palkintouutiset). Muiden Kirjastot.fi-palvelujen kanssa eri sivustojen sisältöjä yhdistetään mielekkäiksi kokonaisuuksiksi, jotta niitä voidaan hyödyntää kirjastoissa ja opetuksessa. Kirjasampo on mukana kirja-alan järjestöjen kanssa (mm. Kirjastoseura, Kustannusyhdistys, Kirjasäätiö, Lukukeskus, Lukuliike) vuosittaisessa Lukulomahankkeessa, joka innostaa alan toimijoita nostamaan perheille esiin syysloman viettoa lukulomana. Vuoden 2022 aikana edistetään Kansalliskirjaston kanssa Kirjasammon tietojen yhdistämistä Finnaan. Tekniikkatyön osalta merkittävimmissä roolissa on rajapintauudistuksen eteneminen, joka mahdollistaa Kirjasammon tietokannan kuvailutietojen hyödyntämisen muissa kirjastotietokannoissa. Lisäksi käyttöliittymään tehdään tarvittaessa ja palautteen perusteella muita päivityksiä, korjauksia ja parannuksia, joita Kirjasammon toimittaja koordinoi tuoteomistajan roolissa.

Kirjasampo.fi/Sivupiiri

Kirjasammon Sivupiiri-palvelussa työskentelee toimittaja, joka vastaa palvelun suomenkielisistä lasten- ja nuortenkirjallisuuden sisällöistä tietokannassa ja verkkopalvelussa. Toimittaja esittelee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja tarjoaa niihin liittyen lukuvinkkejä valtakunnallisiin hankkeisiin. Sivupiiri tukee Seinäjoen kaupunginkirjastoa lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisessa erityistehtävässä. Sivupiirin tuottamat sisällöt ovat vapaasti käytettävissä: päivän täky -vinkit ovat tilattavissa syötteenä ja vinkkivideot saa upokkeena kirjastojen omille sivuille. Toimittaja arvioi ja suunnittelee verkkopalvelun kehittämistä ja kouluttaa tarvittaessa kirjastohenkilöstöä ja muita sidosryhmiä.

Sivupiirin toimittaja käsittelee tietokantaan saapuvat suomenkieliset lasten- ja nuortenkirjallisuuden uutuustiedot ja tekee verkkopalvelusisältöjä: artikkeleita, uutisia, kirjavinkkejä ja -listoja. Palveluun tilataan myös ulkopuolisilta kirjoittajilta laajoja, eri aiheita tarkastelevia artikkeleita. Tärkeimpänä tavoitteena verkkopalvelun sisällöntuotannolla on kirjastojen työntekijöiden ja asiakkaiden pitäminen valtakunnallisesti ajan tasalla sekä uuden että vanhemman lasten- ja nuortenkirjallisuuden sisällöistä, ajankohtaisista teemoista ja puheenaiheista, sekä lasten ja nuorten lukemaan innostaminen.

Sosiaalisen median kanavista käytössä ovat Facebook, Twitter ja Instagram. Marraskuun alussa 2021 Sivupiirillä on yli 1100 Facebook-tykkääjää, yli 1000 Twitter-seuraajaa ja yli 1000 Instagram-

seuraajaa. Sivupiirin ja Kirjastokaistan yhteistyössä tuottamat nuorille suunnatut videovinkit ovat keränneet eri palveluissa yhteensä noin 1000-4000 katsomiskertaa. Lisäksi käytössä on Kirjasammon, Sivupiirin, Kirjastokaistan ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun yhteinen kirjallisuusaiheinen uutiskirje, jolla on nyt yli 1790 tilaajaa.

Sivupiirin toimittaja vinkkaa pyynnöstä luettavaa myös muille medioille ja nostaa näin esiin sekä palvelua että kirjastoja yleisesti. Toimittaja osallistuu erilaisiin tapahtumiin ja tekee tiivistä yhteistyötä alan toimijoiden (mm. Lastenkirjainstituutti, Suomen Kirjastoseura, Lukukeskus) kanssa. Sivupiiri on myös mukana kirja-alan järjestöjen (mm. Kirjastoseura, Kustannusyhdistys, Kirjasäätiö, Lukukeskus, Lukuliike) vuosittain järjestämässä Lukuloma-hankkeessa, joka innostaa myös kirjastoja nostamaan esiin perheiden mahdollisuutta viettää syysloma lukulomana.

Kirjastohakemisto

Kirjastohakemistoon kerätään kaikkien kirjastojen yhteys- ja palvelutiedot. Hakemisto tarjoaa mm. reaaliaikaiset aukioloajat, kartat ja toimipisteiden haun palveluiden mukaan sekä henkilökuntahaun.

Hakemisto koostuu tietokannasta (kirkanta.kirjastot.fi), responsiivisesta käyttöliittymästä ja upokkeista (hakemisto.kirjastot.fi) sekä rajapinnasta (api.kirjastot.fi). Finna.fi:n ja Finna-verkkokirjastojen toimipaikkahaku on toteutettu Kirjastohakemiston rajapinnan avulla. Myös kirjastojärjestelmätoimittajat ovat kehittäneet verkkokirjastoihin kirjastohakemisto-upokkeita.

Kirjastohakemiston käyttöliittymän käytettävyyden parantaminen ja puuttuvien saavutettavuuskorjausten toteutus käynnistettiin vuoden 2021 lopussa ja uusi parannettu käyttöliittymä julkaistaan vuoden 2022 alussa. Kirjastohakemiston dataa pyritään mahdollisuuksien mukaan tarjoamaan vuoden 2022 aikana Suomi.fi-Palvelutietovarantoon ja sitä kautta myös Suomi.fi-palvelunäkymään. Kirjastojen aukiolo- ym. tietojen tallentaminen ja päivittäminen Kirkanta-tietokantaan on kirjastojen omalla vastuulla, mutta Kirjastot.fi antaa neuvoja ja opastusta tietojen tallentamisesta Kirkantaan.

Kirjastokaista

Kirjastokaistan esittely

Kirjastokaista.fi on osa Kirjastot.fi-palvelukokonaisuutta. Kirjastokaista sisältää videoita, radio-ohjelmia, podcasteja ja blogiartikkeleita kirjallisuudesta ja kirjastoista. Kirjastokaista osallistuu ohjelmillaan lukemisen edistämiseen sekä kirjastojen palveluiden ja ajankohtaisten teemojen esittelyyn, viestintään ja markkinointiin. Lisäksi Kirjastokaista toimii koulutuskanavana mm. kirjastoammattilaisille ja alan opiskelijoille.

Kirjastokaistan ohjelmia voi jakaa sosiaalisessa mediassa ja upottaa vapaasti eri sivustoille sekä näyttää kirjastotilassa, tilaisuuksissa ja osana opetusta oppitunneilla niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Ohjelmilla ei ole rajattua julkaisu-aikaa, vaan ne ovat katsottavissa ja kuunneltavissa rajatta. Kirjastokaistan kaikki some-videot sekä lyhyet videot ja dokumentit on tekstitetty jo vuosien ajan. Syyskuusta 2020 alkaen kaikki uudet videot on tekstitetty kuten lainsäädäntö edellyttää. Lisäksi teemme käännöksiä ohjelmista resurssiemme puitteissa. Tällä haluamme tukea niiden

saavutettavuutta kotimaassa sekä mahdollistaa myös niiden leviämistä laajemmin. Ohjelmia tuotamme suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Ohjelmatuotannon lisäksi Kirjastokaista tarjoaa kirjastohenkilöstölle tukea ja neuvontaa videoiden ja suoralähetysten tekemiseen, ohjelmien julkaisuun ja markkinointiin sekä tekniikkaan liittyvissä kysymyksissä. Kirjastokaista toimii myös useiden kirjastojen tuottamien videoiden julkaisualustana ja kanssamarkkinoijana.

Ohjelmatuotannon keskeiset sisällöt

Korona-tilanne on vaikuttanut Kirjastokaistan sisällöllisiin painopisteisiin ja ohjelmien tuotantotapaan. Kirjastokaista jatkaa kuitenkin edellisten tuotantovuosien kokemusten perusteella linjattua sisällöntuotantomalliaan. Tekstitysvaade tosin nostaa entisestään aiheisiin tarttumisen rimaa ja pakottaa hyvällä tavalla tarkastelemaan entistä tarkemmin mahdollisia päällekkäisyyksiä sisällöissä. Kirjastokaistan sisällöntuotantoa leimaavat laajat yhteistyöverkostot, valtakunnalliset hankkeet ja kampanjat sekä jatkuvuus hyviksi havaittujen sarjojen tuotannossa ja toimintatavoissa.

Kirjastokaistan tuotannot 2022

- **kirjallisuusohjelmat** (lukemisen edistäminen)
 - kirjastojen sivujen upokkeisiin ja some-jakoon (Kirjasammon ja muiden kirja-alan toimijoiden kanssa)
 - Sivupiirin vinkkivideot upokkeisiin ja some-jakoon (Sivupiirin kanssa)
- **kirjasto-ohjelmat** (markkinointi ja mielikuvat)
 - 10? kirjastosta -sarjaan uusia osia upokkeisiin ja some-jakoon
 - Löytöretki musiikkiosastolla 3. kausi verkkosivuille ja some-jakoon (Musiikkikirjastot.fi:n kanssa)
- **suoralähetysä ja koulutusohjelmia** (maantieteellisen yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden tukeminen)
 - koulutusohjelmia tuotetaan yhteistyössä mm. paikallisten kirjastojen, kirjastojen hankevastaavien, aluehallintoviraston, Kirjastoseuran, Kansalliskirjaston ja kirja-alan toimijoiden kanssa.

Painopisteet vuodelle 2022

Toimintamme on vakiintunut tutulle perustalle, mutta kaikkea pitää osata tarkkailla kriittisesti ja priorisoida sekä olla herkkänä ympäristön muutoksille. Meillä on vahva tahto tuottaa ohjelmia, joista on hyötyä ja iloa niin kirjastojen asiakkaille, kirjastoammattilaisille kuin yhteistyökumppaneille eli ylipäättään lukemisesta ja kirjastoista kiinnostuneille. Pienelle tiimille tehtävää on laveasti. Kiinnitämme vuonna 2022 entistäkin tarkemmin huomiota siihen, että ”Kirjastokaistan resurssi” käytetään siihen, missä juuri meidän panosta eniten tarvitaan.

- videoiden upokepaikkojen perustamisen ja videoiden jakamisen vahvaa markkinointia
- webinaarien ja striimien tuottaminen aiheista, joita kirjastoalalla erityisesti kaivataan, mutta joita ei niinkään tuoteta paikallisesti
- **esiintyjien kanssa tehtävien sopimuskäytäntöjen vahvistaminen.** Erityisesti koulutusohjelmissa joku muu taho (tilaisuuden järjestäjä) sopii esiintymisestä kouluttajan

kanssa. Olemme joissakin tilanteissa ”toisen käden lupien varassa”. Vuonna 2022 luomme käytännöt, joilla varmistamme, että esiintyjillä on varmasti kaikki tarvittava tieto videoiden julkaisun ja jakamislupien suhteen, vaikka kontaktoinnit hoitaisi joku Kirjastokaistan ulkopuolinen taho.

Kävijä- ja katselutilastoista ja markkinoinnista

Kirjastokaistan ohjelmat ovat tiedostoina Vimeossa, YouTubeissa, Facebookissa, SoundCloudissa ja iTunesissa. Suurin osa katseluista ja kuunteluista tapahtuu näillä media-alustoilla ilman kytköstä tai käyntiä Kirjastokaistan sivustolla. Mediapalveluluonteensa vuoksi Kirjastokaista poikkeaa tässä suhteesta käytössä, saavutettavuudessa ja tilastoissa muista Kirjastot.fi:n toimitetuista sisältöpalveluista eivätkä Google Analytics -tilastot siis kerro kuin yhden osan palvelun käytöstä ja suosittuudesta.

WordPressillä tuotetun kolmekielisen Kirjastokaista-sivuston ylläpitoon ja medioiden sisällönkuvailuun panostetaan kuitenkin paljon, sillä sivusto kokoaa ohjelmat informaatioarkkitehtuuriltaan eheäksi ja hakuominaisuuksiltaan hyväksi kokonaisuudeksi, joka mahdollistaa myös sisältöjen hyödyntämisen eri rajapintojen kautta. Kirjastokaista toimii myös eri alustoilla olevien medioiden ja koko Kirjastokaistan tuotantokokonaisuuden näyteikkunana ja käyntikorttina. Kirjastokaistan suorien lähetysten seuraaminen tapahtuu myös Kirjastokaista.fi-sivustolla.

Kirjastokaistalla on kirjastoalakontekstista tarkastellen iso näkyvyys ja paljon seuraajia somessa (esim. Facebookissa 6400, Twitterissä lähes 3800 ja YouTubeissa 2000). Some-työtä ja eri kanavia ylläpidetään kohderyhmätietoisesti. Vuonna 2022 jatkamme panostusta someen ja kehitämme some-työtä ympäristön muutoksia ja käyttäjien tarpeita seuraten. Kävijä- ja seuraajalukutavoitteita asettaessamme olemme realisteja. Tuottamamme sisällöt ovat hyviä ja laadukkaita, mutta kilpailu ihmisten huomiosta ja ajasta on ankaraa. Myös nämä realiteetit ohjaavat meitä priorisoimaan määrän sijaan sisältöihin, joilla on potentiaalia isoon huomioarvoon ja joista on todellista hyötyä ja iloa oli sitten kyse asiakkaille tai ammattilaisille suunnatuista sisällöistä.

Kirjastokaistalla panostetaan ohjelmien markkinointiin somessa, Kirjallisuuskirjeen tuottamisessa (yhdessä Kirjasammon, Sivupiirin ja Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kanssa), upokkeissa (edellisten lisäksi mukana myös Makupalat) ja ohjelmista ja toiminnasta kirjoitetaan myös paljon blogguksia, Kirjastot.fi-ammattikalenteri-ilmoituksia ja artikkeleita. Kirjastokaistaa esitellään myös osana koulutustilaisuuksia. Kirjastokaistan yhteistyökumppanit osallistuvat myös yhteistuotantojen markkinointiin. Kirjastot.fi:ssä tärkeänä kumppanina on myös Biblioteken.fi, jonka kanssa yhteistyössä ohjelmia tuotetaan ja markkinoidaan myös toisella kotimaisella kielellä.

Käyttöliittymä ja tekniikka

Kirjastokaista-sivustolle ei ole tulossa isoja uudistuksia vuoden 2022 aikana. Aiemmin suorana lähetettyjä ohjelmakokonaisuuksia varten perustetaan oma osio ja esiintyjälistaussivuissa luovutaan manuaalisesta ylläpidosta. Vanhimpien ohjelmien kuvailutietoja ja Google-optimointeja täydennetään osana normaalia verkkopalvelun ylläpito- ja toimitustyötä. Huolelliset metatiedot tähtäävät paitsi rikastamaan ohjelmien kuvailua, hyvää löydettävyyttä ja hakukonenäkyvyyttä,

myös siihen, että jatkossa Kirjastot.fi-palveluilla voisi olla yhteinen haku, joka perustuu yhteneviin kuvailutietoihin.

Tekniikka kehittyy jatkuvasti ja laadukkaan tuotannon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi Kirjastokaistalla on tarpeita uusia kalustoaan vuoden 2022 aikana.

Tiedonhaun kokonaisuus

Kysy kirjastonhoitajalta 2022

Kirjastolain mukaan kirjaston tehtäviin kuuluu tarjota tietopalvelua sekä ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön. Kirjastot.fi:n tiedonhaun kokonaisuus tähtää osaltaan tämän veloitteen täyttämiseen: Kysy kirjastonhoitajalta mahdollistaa kaikille kirjastoille tietopalvelun tarjoamisen käyttäjilleen ja kirjaston käyttäjille väylän tietopalveluun verkossa, Makupalat.fi kokoaa suositellut tiedonlähteet sekä tietopalvelutyötä tekeville, koulujen käyttöön että muille verkossa liikkuville, Tiedonhaun uutiskirje tukee ammattilaisten ja ammattiin opiskelevien tiedonlähteiden tuntemusta ja Tiedonhaun opastus on perusopas tiedonhakua harjoittelevalle tai opettavalle.

Kysy kirjastonhoitajalta on suomalaisten kirjastojen yhteinen verkossa toimiva tietopalvelu. Mukana on kaupungin- ja kunnankirjastoja, erikoiskirjastoja ja tietopalveluryhmiä. Yhteensä palvelussa toimii yli 70 kirjastoa ja vastaajia on vuosittain yli 200.

Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa luotiin vuonna 2021 tarkennetut palveluperiaatteet, jotka liitettiin kysymyslomakkeeseen linkiksi. Keväällä 2022 järjestetään valtakunnallinen seurantakokous, jossa keskustellaan siitä, onko työstä ollut hyötyä ja siitä, miten vastaajat ovat käyttäneet periaatteita hyväkseen.

Vuoden 2021 syksyllä testattiin kokeiluna Teams-tietoiskuja lisänä Opastusta vastaamiseen -sarjassa. Ne saivat positiivisen vastaanoton ja Teams-tietoiskuja jatketaan vuonna 2022.

Kesällä 2021 aloitettiin kampanja uusien vastaajakirjastojen löytämiseksi. Uusina kirjastoina on liittynyt mukaan kolme yleistä kirjastoa ja kolme erikoiskirjastoa liittyi mukaan toimintaan, yksi vastaajakirjastona, yksi osallistujana entisiin vastaajaryhmiin eli musiikkiryhmään sekä yksi asiantuntijavastaajana, joka seuraa kysymyksiä ylläpidossa ja vastaa siihen kyetessään. Tämä on uusi osallistumistapa, jota kokeillaan nyt sellaisille erikoisvastaajille, joiden aiheesta tulee niin paljon kysymyksiä, ettei yksittäinen erikoiskirjasto, jossa on käytössä yksi tai kaksi vastaajaa, voi selvittää määräästä. Uusien vastaajien koulutukset jatkuvat vuoden 2022 kevätkaudelle.

Marras-joulukuussa 2021 toteutetaan kyselyt Kysy kirjastonhoitajalta -vastaajille ja vastauksen saaneille. Niiden pohjalta kerätään kehittämisideat ja suunnitellaan käytännön toteutuksen eteneminen vuonna 2022.

Syksyllä 2022 julkaistaan uusi kokoelmasarja, samaan tapaan kuin vuonna 2021 julkaistiin kokoelmasarja kirjallisuuskysymyksistä genrejen mukaan. Sarjaa näkyy Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kokolmat-osassa, Kirjastot.fi-etusivulla, Facebookissa ja Twitterissä. Aihetta ei ole vielä valittu.

Makupalat.fi 2022

Makupalat.fi on Suomen yleisten kirjastojen tuottama valikoitujen tiedonlähteiden paketti tiedonhakuun. Kokoelmaan on kerätty rajattu määrä laadukkaita verkkosivuja luotettavan tiedon etsijöille ja erityisesti tietopalvelussa työskenteleville.

Makupalat.fi:n kokonaisuudistus

Makupalojen alusta ja käyttöliittymä uudistetaan vuonna 2022. Tehotarkastuksen keskiössä vuonna 2022 on Historia-kategoria sekä suomen että ruotsin kielellä. Musiikin luokittelu ja kategoriarakenne käytiin läpi Tuomas Pelttarin kanssa vuonna 2021. Sisältöjen, kuvailujen ja luokitusten tehotarkastus aloitettiin myös ja se jatkuu vuonna 2022.

Julkaisijatieto toimii myös hakuna Makupalat.fi:ssä. Julkaisijoita on kuitenkin kirjoitettu monessa eri nimimuodossa Makupalat.fi:n ja näin ollen haut eivät toimi, vaan tuovat esiin vain osan julkaisijan tuottamasta materiaalista. Julkaisijatiedon sanamuotoja yhtenäistetään ja siivotaan vuonna 2022.

Pitkän linjan ryhdistysprojekti, jossa on korjattu linkkejä, aineiston valintaa, kategorioita, luokituksia ynnä muuta edellisinä vuosina, keskittyy vuonna 2022 kuvailutekstien ja asiasanoitusten tarkastukseen.

Uusien linkkien luettelointi jatkuu kuten aiemmin.

Syksyllä tehdään mahdollisesti yhteistyötä Kysy kirjastonhoitajalta -palvelun kokoelmasarjan kanssa.

Yhteistyö Kirjastot.fi:n yhteisissä teemaprojekteissa, kirjallisuusupokkeessa, Tiedonhaun opastuksessa ja uutiskirjeiden, erityisesti Tiedonhaun uutiskirjeen kanssa jatkuvat.

Tiedonhaun opastus

Tiedonhaun opastus on avoimesti verkossa käytettävissä oleva perusopas tiedonhakuun ja tiedonlähteiden arviointiin.

Kirjastot.fi-emosivun uudistuksen yhteydessä Tiedonhaun oppaan rakenne päivitetään Myös sisältö ja linkkien toimivuus tarkistetaan.

Tiedonhaun uutiskirje

Tiedonhaun uutiskirje esittelee erityisesti tiedonhaun ammattilaisille hyviä tiedonlähteitä. Se on avoimesti tilattavissa myös muille aiheesta kiinnostuneille.

Tiedonhaun uutiskirjeen toimitus jatkuu.

Musiikkipalvelut

Fono.fi

Fono.fi-palvelu (äänitetietokanta) perustuu Yle Arkiston Fono-tietokantaan. Tiedot siirretään osittain muokattuina säännöllisin väliajoin Fonosta Fono.fi-palveluun. Fono-tietokannan

käyttöoikeudesta ja tietokannan tietohuollosta maksetaan Ylelle vuosittain lisenssimaksu.

Fono.fi-palvelun jatkoa ja käyttäjätyytyväisyyttä selvitettiin vuoden 2021 aikana. Palvelu on uudistettava niin käyttöliittymän, julkaisualustan kuin rajapintojen osalta. Saavutettavuuskorjauksia ja muita parannuksia ei voida tehdä nykyiseen käyttöliittymään. Erityisen muutospaineen aiheuttaa Yle Arkiston vuoden 2022 alussa käyttöön otettava uusi musiikin media- ja metatietopalvelu rajapintoineen. Se korvaa vanhan Fono-tietokannan sekä sen metatietoa välittävän nykyisen rajapinnan.

Fono.fi:n käyttö on vuosien varrella vakiintunut ja siitä saadaan jatkuvasti myönteistä palautetta ja metatiedon täydennyspyyntöjä. Palvelun kokonaan lopettaminen aiheuttaisi todennäköisesti runsaasti negatiivista palautetta, mainehaittaa sekä musiikin tiedonhakumahdollisuuksien kaventumista. Vuoden 2022 alussa päätetään, miten Fono.fi-palvelua uudistetaan. Vaihtoehtoina on selvitetty Finna-alustaa sekä kokonaan uuden alustan ja palvelun rakentamista omana työnä. Uuden palvelun rakentaminen Finna-alustalle voitaisiin toteuttaa vuoden 2022 aikana, sen sijaan jälkimmäinen vaihtoehto olisi huomattavasti suurempi projekti.

Musiikkikirjastot.fi

Musiikkikirjastot.fi jatkaa vuonna 2022 kirjastojen asiakkaiden palvelemista vinkkaamalla, tiedottamalla, kokoamalla ja tuottamalla musiikkietoa yhteiseen käyttöön ja levitykseen. Musiikkikirjastot.fi on mukana tuomassa saavutettavaa sisältöä suoraan asiakkaille, sosiaaliseen mediaan, verkkokirjastoihin ja ammattilaisjakoon. Yhdessä VAKEn viestinnän kanssa tuotetaan tietotusta ja printtiaineistoja. Suositun Fono.fi-verkkopalvelun suunnittelutyö korostuu vuonna 2022.

Musiikkikirjastot.fi-palvelun suunnittelijan työtä täydentää ympärivuotinen ulkoa hankittu journalismi. Monipuolisia tekstisisältöjä julkaistaan kirjastolähtöisissä blogeissa *Levyhylyt* ja *Musiikki kuuluu kaikille* ja levitetään Musiikkikirjastot.fi:n ja yhteistyökumppaneiden käyttämillä sosiaalisen median kanavilla Facebook, Instagram ja Twitter.

Kirjastojen musiikkipalveluiden näkyvyyden edistämiseksi tehdään yhteistyötä asiakkaiden, AKE-kirjastojen, Finna-kirjastojen, Kirjastoseuran, musiikkikirjastoyhdistyksen, musiikkiaineistojen varastointiryhmän ja muiden toimijoiden kanssa. Musiikkikirjastoyhdistyksen ammattilehteä *Intervalli* julkaistaan Musiikkikirjastot.fi:n yhteydessä sijaitsevalla kotisivulla ja kirjastoblogissa *Musiikki kuuluu kaikille*.

Finna

Edistetään seudullisten Finna-musiikkisivujen palveluita. *Levyhylyt*-blogin artikkelien indeksointia Finnaan pyritään myös edistämään. Ammattisivu Kirjastojen musiikkipalvelut tuodaan pois tuotannosta, ja sen sisältöjä siirretään Musiikkikirjastot.fi:n alle. Toteutumisen aikatauluun vaikuttaa suoraan VAKE:n tekniikkatiimin resurssit.

Kirjastot.fi-sisältöyhteistyö

Musiikkikirjastot.fi on mukana kehittämässä Makupalojen musiikkisisältöjä, Kysy musiikista palvelun verkkokirjastonäkyvyyttä ja Kirjastokaistan kolmatta kautta menestyssarjaan *Löytöretki musiikkiosastolla*. Osa julkaisuista tuotetaan ruotsiksi käännettynä. Jatketaan eKirjasto-yhteistyötä, jotta eMusiikki-sisältöjen käyttö olisi entistä sujuvampaa.

Koulutustilaisuudet ja messut

Musiikkikirjastot.fi on esillä esimerkiksi Turun kirjamesseilla, Educassa, Kirjastoseuran kirjastopäivillä ja kirjastoalan erilaisissa koulutustilaisuuksissa, mukaan lukien etätapahtumat ja Musiikkikirjastoyhdistyksen perinteinen kevätseminaari etä- tai lähitapahtumana.

Ammattipalvelut

Ammattipalveluiden kehittämisen painopisteitä 2022:

Tilastot.kirjastot.fi: tilastointia päivitetään yleisten kirjastojen tilastotyöryhmän esitysten pohjalta. Käyttöliittymän saavutettavuuteen tehdään parannuksia. Tilastojen visualisointiliittymän uudistamisesta ja saavutettavuudesta vastaa AVI. Mikäli riittävää saavutettavuustasoa ei saavuteta, saatetaan visualisointi joutua sulkemaan.

Tilastotietokantasovelluksen (Kansalliskirjaston kehittämä Kitt2) tekninen ylläpito siirtyi VAKE:n vastuulle vuoden 2021 alusta. AVI teetättää tilastojen kehittämistarpeiden selvityksen vuoden 2022 aikana.

Raportointipalvelu: palvelu toimii kirjastopalveluiden vaikuttavuuden arvioinnin BI-työkaluna. Palvelu tuottaa lainausdatan ja maantieteellis-sosioekonomisen datan pohjalta kirjastopalveluiden vaikuttavuuden analyysiä. Vuoden 2022 kuluessa Raportointipalvelua laajennetaan uusiin kimppeihin. Kirjastojen vaikuttavuusalueita sekä kysyntä ja tarjontaan arvioivaa laskentatapaa kehitetään edelleen (mm. kellutuksen vaikutus, lainaajien sosioekonominen profiilin tarkempi hyödyntäminen). Lainaajien taustatiedot saadaan Tilastokeskuksen Väestötietokannasta. Kirjastotoimipisteiden pysyvät tunnisteet Raportointipalvelua varten tallennetaan Kirkantaan. Koha-kirjastojen kanssa käynnistetään palvelun liittymisen pilotti. Kaikkien Raportointipalvelua käyttävien kirjastojen pidetään yhteisiä webinaareja.

WebKake: kaukopalvelutilausten hallintasovellusta käyttää yli 30 yleistä kirjastoa ja VAKE maksaa sovelluksen lisenssit. Vuonna 2021 kysyttiin Webkakea käyttäviltä kirjastoilta näkemyksiä kaukopalvelutilausten hallinnasta. Vuoden 2022 aikana pyritään selvittämään yhteistyössä kaukopalvelun kehittämiseen liittyvien hankkeiden kanssa vaihtoehtoa Webkakelle.

Vaikuttavuus.kirjastot.fi: sivustoa pidetään edelleen julkisena, koska sen sisältämä tieto ei ole juurikaan vanhentunut. Sisällön päivittämisestä ei ole suunnitelmia, mutta sinne pyritään mahdollisuuksien mukaan julkaisemaan uusia artikkeleita. Sivustolla esitellään mm. kirjastojen kansainvälisiä ja kansallisia hyöty- ja vaikuttavuustutkimuksia ja tilastojen raportointityökaluja kehittämisen ja strategisen johtamisen välineenä.

5. Viestintä

Valtakunnalliseen kehittämistehtävään liittyvää viestintää toteuttavat kaikki Kirjastot.fi-palvelut omien sisältöjensä osalta. Viestinnänsuunnittelijan erityistehtävänä on:

- uudistaa Kirjastot.fi-emosivustoa niin, että kirjastoille suunnattu sisältö on saavutettavaa ja helpommin löydettävissä sekä aiheittain hahmotettavissa
- uudistaa Kirjastot.fi:n viestintäkanavat (uutiset, tiedotteet, työpaikka- ja koulutusilmoitukset) nykyistä paremmin alan tiedotusta palveleviksi
- varmistaa valtakunnallisesti merkittävän tiedon leviäminen myös AKE-kirjastojen ylläpitämien viestintäkanavien kautta
- edistää Kirjastot.fi:n työvälineiden ja sisältöjen nykyistä parempaa hyödyntämistä alan tiedotuksessa
- tukea Kirjastot.fi:n eri palvelujen tunnettuutta ja käyttöä
- jakaa tietoa kaikista kirjastojen valtakunnallisista palveluista, joita asiakkaat voivat käyttää asuinkunnasta riippumatta
- toimia kirjastoja koskevan tiedotuksen yhteistyökumppanina alan sisällä sekä alan ulkopuolisten toimijoiden yhteystahona
- jatkaa viestintää kirjastoalasta ja tiedonvälitystä kirjastoalalle kulloinkin ajankohtaisista asioista.

Kirjastot.fi-sivustouudistus on laaja kokonaisuus, jossa kaikki sisältö muokataan saavutettavaksi. Sivusto on toiminut alan arkiston tapaan: muistiot, pöytäkirjat, raportit ja selvitykset ovat liitteinä eri sivuilla. Alan perustieto ja historia järjestetään uudistuksen yhteydessä paremmin hahmotettaviksi kokonaisuuksiksi. Uudistus tehdään samanaikaisesti suomenkielisillä ja ruotsinkielisillä sivustoilla.

Kirjastot.fi tarjoaa kirjastoalan käyttöön verkkotilaa hankkeille ja valtakunnallisille toimijoille. Uudistuksen yhteydessä luodaan toimituspolitiikka, jonka avulla yhteistyökumppanit hahmottavat käytössä olevat välineet: verkkosivut, uutis- ja tiedotusmahdollisuudet, Tapahtuma- ja ideapankki, Kirjastokaista.fi:n suoralähetykset ja tallenteet sekä esimerkiksi Kirjasampo.fi:n ja Makupalat.fi:n mahdollisuudet linkkikokonaisuuksien muodostamiseen. Tarjottavan välineistön selkeyttämiseksi tehdään Kirjastot.fi-sivustolle viestintää palveleva osio sekä julkaistaan kirjastoalalle välineitä esittelevä esite.

Viestinnänsuunnittelija kiertää AKE-alueet uudistetun sivuston keskusteluttamiseksi kevään aikana. Syksyllä 2022 pyritään järjestämään koulutustilaisuudet uudistetusta sivustosta kaikilla alueilla. Lisäksi vuorovaikutusta kentän ja VAKE:n välillä edistetään etäkahvein. Uudistuksesta kerrotaan myös Suomen kirjastoseuran Kirjastopäivien yhteydessä messuosastolla, joka on VAKE:n ja AKE-kirjastojen toiminnasta kertova.

Viestinnänsuunnittelija toimii YKN:n tekijänoikeusryhmän vetäjänä ja on tässä ominaisuudessa yhteyksissä tekijänoikeusjärjestöihin. Tuemme kirjastojen tekijänoikeusosaamista päivittämällä

tietoa Kirjastot.fi:n sivuille ja tarvittaessa vastaamalla aiheeseen liittyviin kysymyksiin ohjaten asiantuntijoiden puoleen.

VAKE:n viestintä osallistuu yhteistyökumppanina eri tapahtumien ja teemojen suunnitteluun sekä viestinnän toteutukseen, kun aiheet koskevat yleisten kirjastojen kenttää. Vuoden aikana pyritään kehittämään myös Aluehallintoviraston ja Kirjastot.fi-sivuston tiedotusyhteistyötä.

Vuoden 2022 markkinointimateriaalit ja tapahtumat

Esitteet:

- Uudistettu kirjastot.fi -kirjastoalalle suunnattava esite, joka kertoo sivuston tarjoamista hyödyistä (suomi + ruotsi)
- Valtakunnalliset verkkopalvelut ja lähikirjaston kautta käytettävät valtakunnalliset palvelut – lyhyt luonnehdinta Kirjastot.fi-, Finna.fi- ja muista palveluista (suomi+ruotsi)
- Erityisesti opettajia varten jäsenelty esittely valtakunnallisista palveluista (suomi + ruotsi)
- Kirjanmerkkejä valtakunnallisista palveluista tarpeen mukaan

Markkinointimateriaalit jaetaan kirjastojen käyttöön AKE-kirjastojen kautta tai tilauksen mukaan. Pääosa painokseta suunnataan messukäyttöön.

Tapahtumaosallistuminen:

- Educa 2022 yhdessä Finna Luokkahuoneen kanssa. Osastolla mukana myös Monikielinen kirjasto.
- Kirjastopäivät 2022 yhdessä AKE-kirjastojen kanssa. Yhteistyömallin suunnittelu meneillään.
- Turun kirjamessut yhdessä Lounais-Suomen kirjastojen kanssa, jos messuteema sekä osallistumistapa soveltuvat VAKE:n palvelujen esittelemiseen.
- Muihin tapahtumiin osallistutaan, jos tematiikka ja resursointi sopivat.

6. Kansainvälinen viestintä

Vuonna 2022 valtakunnallisen kehittämispalveluiden kansainvälinen viestintä keskittyy vahvistamaan ja kehittämään viime vuosina luotuja viestintäkanavia. Erityinen kehittämisen painopiste pidetään vuoden 2021 tapaan kotimaisille kirjastoammattilaisille suunnattujen kansainvälisten viestintäpalveluiden kehittämisessä.

Libraries.fi-sivuston kehittämisessä seurataan Kirjastot.fi-sivustokokonaisuuden konseptiuudistusta, ja uudistuksia tehdään Kirjastot.fi-sivuston uudistuksen edetessä. Tavoitteena on kehittää Libraries.fi-sivustoa siten, että se tarjoaa entistä paremmin perustietoa Suomen yleisten kirjastojen kentästä. Vuonna 2020 Libraries.fi-sivustolla lanseerattu englanninkielinen uutisosio toimii hyvin suomalaisen kirjastokentän ajankohtaisista kuulumisista maailmalle viestittäessä ja uutisosiota pyritään kehittämään edelleen vuonna 2022. Uutisosion sisältöjä pyritään hyödyntämään entistä aktiivisemmin Public Libraries Finland:n Twitter ja Facebook -kanavilla kansainväliselle

kirjastokentälle viestittäessä. Public Libraries Finland -nimen alla toimivien sosiaalisen median kanavien viestintää pyritään kehittämään ja kasvattamaan uusien seuraajien määrää.

Osana vuoden 2021 painopistettä kotimaisten kirjastoammattilaisten tavoittamiseksi alkoi huhtikuussa 2021 Kirjastot.fi:n uutisissa ilmestyä suomenkielinen Kirjastouutisia maailmalta - uutiskoostekirje. Kahden viikon välein ilmestyvä uutiskooste on saavuttanut yleisöään hyvin ja sen sisältöjä sekä muotoa jatkokehitellään 2022.

Vuonna 2022 on tarkoitus jatkaa keskusteluja eri kirjastojen kanssa kansainvälisen viestinnän tarpeista. Koronatilanteesta riippuen tätä pyritään tekemään joko vierailujen tai etätapaamisten kautta tai mahdollisesti muilla keinoilla. Kansainvälisen toiminnan on edellisvuosien tapaan tarkoitus osallistua relevantteihin kansainvälisiin ja kotimaisiin kirjastoalan tapahtumiin. Tapahtumiin osallistutaan pandemiatilanteesta riippuen joko paikan päällä tai etänä.

7. Kaukopalvelu

Kaukopalvelu kuuluu Helsingin kaupunginkirjaston Valtakunnallisiin kehittämispalveluihin. Kaukopalvelu on kirjaston asiakkailleen tarjoama peruspalvelu.

Kaukopalvelu tilaa kaukolainoja kaupunginkirjaston asiakkaille Suomesta ja ulkomailta. Helmet-kirjastojen lähettävä kaukopalvelu hoidetaan keskitetysti Helsingin kaupunginkirjaston kaukopalvelussa. Lisäksi kaukopalvelu tarvittaessa välittää kaukolainoja ja jäljenteitä ulkomaisista kirjastoista muille kotimaan yleisille kirjastoille. Kaukopalvelu tekee myös yhteistyötä Monikielisen kirjaston kanssa, eli kerää ja lähettää Monikielisen kirjaston aineistoista siirtokokoelmia muille yleisille kirjastoille. Vuonna 2022 kaukopalvelu jatkaa toimintaansa normaaliin tapaan.

WebKake-kaukolainojen hallintasovellukselle on tarkoitus löytää korvaava uusi sovellus, joka vastaisi nykyistä toimintaympäristöämme paremmin. Kaukopalvelu osallistuu mahdollisiin työn kehittämiseen liittyviin koulutuksiin ja tapahtumiin. Esittelemme myös kaukopalvelun toimintaa tarvittaessa sidosryhmillemme.